

RUNESIDEN

KILDER TIL RUNERNES BETYDNING

Hvad end man bruger runer til at søge indsigt i livets mysterier, magisk betvingelse af virkeligheden eller spådom, kan man have

Det islandske runedigt

F (Fé) Rigdom volder splid blandt frænder og en svigefuld herre, og gravsejds vej Aureus konge	I (Is) Som åens bark og bølgers tag og dødemandsvarsel glacies fyrste
U (Ur) Finregn kommer når skyer gråner og mindsker det gode og hyrderes had Umbriens høvding	Á (Ár) Åring er til menneskets gode og god sommer og velgroende agre annus enevoldskonge.
T (Turs) Turs er kvinders kval, og bjergbo og døver værgeruner Saturns høvding	S (Sól) som skyernes skjold og skinnende stråleglans og bortdriver sorgen Rotor solkongen
Á (Áss) As er Algin Gaut og Asgårds fyrste og Valhalls høvding. Jupiter høvningen	T (Týr) Tyr er den enhåandede As og ulvens lævning og viets vogter Mars konge
R (Reid) Ridning er rytterens lykke. Og hurtig færd Og hestens stræben. ITERS fremmer	B (Bjarkan) Birken er en løvfager kvist, og lille træ og friske ungskud abies høvding
K (Kaun) Bylder er børns forbandelse. og plage på færd og gård-ræven i hønsehuset Flagellantenes konge	M (Maðr) Mand er mans gammen og muldens frænde og skibsværge Homo vennesæl
H (Hagall) Hagl er det koldeste korn og sludbyge og snoge sot Granullatets hærfører	L (Lögr) Lögr er vældende vand og rummelig kedel og fiskenes land. Lacus søkonge
N (Naudr) Som trækvindes længsel, og tunge kår og træls arbejde operarius mørkets fyrste	Y (Ýr) Som bøjet bue og brudlystent jern og pilenes lokefader arcus yngling

brug for at dykke ned i gamle kilder til runernes betydning. Her indtager er det tre runedigte en fremtrædende position.

I virkeligheden er der 4 runedigt, men det første (eller ældst bevarede) af disse "abecdarium normannicum" eller den normanniske ABC, er bare en huskeremse i samme stil som de abc-remser man lærer i børnehaveklassen. (her gengivet som et curiosum!)

Abecedarium Nordmannicum

- F - Fæ først
- U - Ur siden
- T - Thurs den tredje stav
- R - Gud er over dem alle
- K - Hjul er skrevet sidst
- F - Så kløves cancer
- H - Hagl har nød
- H - Is, år og sol
- T - Tir, birk og man i midten
- L - Vandet lys
- L - Taks holder alt

De tre andre runedigte, man kunne kalde de egentlige runedigte, er det angelsaksiske, det norske og det islandske runedigt. Her er tale om rigtige digte med metriske former. De er ens på den måde, at hver rune har sit eget vers, der beskriver runen og dens betydning. Der er en betydelig forskel på dem i opbygning. Det oldengelske runedigt består af mellem 2 og 4 strofer. I det norske runedigt består hvert vers kun af to strofer, hvor den første strofe er en kenning for runen

eller en beskrivelse af den. Det islandske runedigt består af 4 linjer, hvor den første er beskrivende, efterfulgt af to kenninge. Den sidste linje er usædvanlig idet at den består af et latinsk ord, der mere eller mindre er en latinsk oversættelse af runens navn, og så et norrønt ord, der er en kenning for konge, høvding eller fyrste.

Det norske runedigt

F (Fé) Rigdom volder splid blandt frænder. Uven bor i skoven.	I (Is) Is kaldes broen den brede, Hvor ad man den blinde må lede.
U (Ur) Ur er af dårligt jern. Ofte løber renen på frost-sne.	Á (Ár) Åring er til menneskets gode. Jeg antager, at gavmild var Frode.
T (Turs) Turs volder kvinder kvide. Kåd bliver få af ulykke.	S (Sól) Sol er Jordens lys, jeg bøjer mig for dens helligdom.
Á (Áss) Elvens løb er rejsens vej som skeden sværdets.	T (Týr) Tyr er den enhåandede Ase, Ofte får han smediebælgen til at blæse.
R (Reid) Ridning siges at være værst for heste. Reginn smedede det bedste sværd.	B (Bjarkan) Birken har grønnest af løv, Loke fik held med sit svig.
K (Kaun) Bylder er børns forbandelse. Skaden gør at liget falmer.	M (Maðr) Mennesket bliver til muld. Mægtig er høgens greb.
H (Hagall) Hagl er det koldeste korn, Kristi skabte verdnerne som offergave.	L (Lögr) Lögr er en foss, der fra fjellet falder, men guld er ædelt.
N (Naudr) Nød giver næppe valg. Nøgen bliver man kold i frostvej.	Y (Ýr) Taks er vintergrønnest af træer, godt er det at svide til trækul.

Det angelsaxiske runedigt

ƿ (Feoh) Rigdom er hvermands trøst, dog må man det ofre, hvis man vil søge ære for herrens åsyn.

ᚱ (Ur) Uroksen er stolt og storhornet, det vilde dyr. Fægtende med horn omkringløber på heden; Det er et modigt dyr.

þ (Thorn) Thorn er overmåde skarp, en ond ting for en ridder at røre. Ikke ofte striks mod dem der hviler iblandt dem.

ƿ (Os) Munden er sprogets ophav. En søjle af visdom og trøst for vise mænd. En velsignelse og glæde for hver en ridder.

ᚱ (Rad) Ridt synes let for hver en kriger, når han er indendørs og meget modig når han befærdet alfarvej på ryggen af en bryggerhest.

ᚱ (Cen) Faklen er kendt af hver en levende for dets blege lysende skær. Den brænder altid, hvor fyrster sidder indenfor.

ᚷ (Gifu) Gavnildhed bringer det ry og ære der skaber ens værdighed. Den bringer hjælp og støtte til alle nedbrudte, der intet har.

ƿ(Wenne) Lykke ejer den der hverken kender til lidelse, sorg eller bekymring, og har velstand og glæde og tag over hovedet.

ᚱ (Hægl) Hagl er hvidest af korn. Det hvirvles fra himmelens hvælv og kastes rundt af vindstød. Derpå smelter det til vand.

ᚠ (Nyd) Nød er ond for hjertet, dog ofte det viser sig som en kilde til hjælp og frelse for menneskenes børn, til dem der tidlig er opmærksom derpå.

l (Is) Is er meget kold og umådelig glat. Det glimter som glas og er ædelsten lig. Et gulv af frosten smedet og skønt at skue.

ᚠ (Ger) Sommer er en glæde for mennesket, når Gud, den helige himmelske konge, nøder jorden at frembringe skønne frugter til både fattige og rige.

ᚠ (Eoh) Taks er et træ med ujævn bark, hård og fast i jorden, støttet af rødder, flammens vogter, og en glæde for en ejendom.

ᚠ (PeorÐ) Peorth er en kilde til afslappelse og morskab for de mægtige, hvor krigerne i muntert lag i gildesalen sidder.

ᚱ (Eolh) Eolh. Stargræs findes oftest i moser. Den gror i vand og laver et frygteligt sår, bader hver kriger i blod, der rører ved den.

ᚠ (Sigel) Solen er en fryd for søfareres håb, når de farer hen over fiskenes bad, indtil dybets hest fører dem til land.

↑ (Tir) Tir er en ledestjerne. Hos fyrster holder den troen vel.

ᚠ (Beorc) Birken bærer ingen frugter; dog uden sæd skyder den nye skud, thi det udspringer af løvet. Prægtige er dets grene strålende udsmykket, dets høje krone når til himmelen.

ᚠ (Eh) En gang er fyrsters fryd i krigernes nærhed. Hesten har ære af den hov når velhavere bagtaler den overskrevs på dens ryg, og er altid de rastløses trøst.

ᚱ (Man) Mennesket det glade er for sine frænder kær. Dog er alle dømt til at svinge sin fælle, thi herren med sit bud sendte det skamløse ådsel til jorden.

ᚠ (Lagu) Søen synes uendelig for mennesket, når han står ud på det vuggende bark og bliver skræmt af havets bølger, og brimhingsten ej sit bidsel ænser.

ᚠ (Ing) Ing blev først blandt Øst-Daner set, siden drog han østpå, fulgt af sin stridsvogn, over bølgerne. Således navngav Hærdinger helten.

ᚠ (EPel) Odelsjord har hvert et menneske kært, hvis han der i sit hus kan nyde det rette mål af vedvarende velstand.

ᚱ (Dæg) Dag, skaberens stor-slåede lys sendt af herren. Det er elsket af mennesker, en kilde til håb og glæde for fattige og rige og til nytte for alle.

ƿ (Ac) Egen feder grisens flæsk for menneskenes børn. Ofte den farer på søfuglens bad og havet prøver egens troskab med ære.

ƿ (Æsc) Asken er overmåde stor og dyrebar for mennesket. Med dens faste stamme yder den stædigt modstand dog angrebet af manganen mand.

ᚱ (Yr) Yr er for hver en adelsmand og Jarl til lykke og ære, stædig på en gang og pålideligt udstyr til rejsen.

* (Iar) Iar er en flodfisk og dog den altid søge føde på land. Den har et skønt hjem, omgivet af vand, hvor den lever lykkeligt

ƿ (Ear) Graven er et skrækkeligt sted for hver en Jarl, når liget kølner og lægges i jordens mørke skød, svinder rigdom, glæden visner, ord bliver sveget.

Det oldengelske runedigt er det ældste, formodentlig nedskrevet i sin endelige form omkring år 1000. Det norske runedigt er dateret til 1200-tallet og det islandske, der er det yngste, er nedskrevet omkring år 1500. På trods af dette, fremstår det islandske runedigt som det måske mest hedenske. Der er dog ingen tvivl om, at alle tre runedigte er brudstykker af en oldgermansk tradition, der måske er lige så gammel som runerne selv. Lighederne i den måde, runerne beskrives på, viser, at man har opfattet de enkelte runers værdi nogenlunde ens over hele det germanske område.

En anden vigtig kilde at have med i denne sammenhæng, er eddadiget Sigdrifumål. Det er ikke så meget en beskrivelse af runenes betydning, men mere af deres anvendelse. Ud

Af Sigdrifumål

76. »Her er et Bæger, Brynjens Abild, fyldt med Styrke og stor Hæder; Ord er det fuldt af og Omdømme, gode Galdrer og Gammen-runer.

77. Slagruner skal du kunne, vil Sejr du vinde, og snitte dem i Sværdets Greb, somme paa Sværdfæstet, somme paa Sværdspidsen, og nævne to Gange Tyr.

78. Ølruner skal du kunne, hvis ikke af en anden Mands Hustru du vil harmes med Svig; i Hornet skal du skære og paa Haandryggen og ridse paa Neglen Nød.

79. Du skal signe og mod Svig og List lægge et Løg i din Drik, da er du fri, og du faar aldrig ménblandet Mjød.

80. Bjergruner skal du nemme, vil du bjerge smaa og løse Liv hos Kvinder; i Haanden skal du skære og fatte Haandledet og bede om Disers Bod.

81. Brændingsruner skal du skære, hvis du vil bjerge ofte paa Søen Sejlhingsten; i Stav-nen de skæres og paa Styr-aarens Blad, og brændes i Aaren med Ild; ej falder saa bratte Bølger eller saa blaasorte, at du ikke naar hel i Havn.

82. Grenruner skal du kunne, hvis du vil gaa som Læge og kunne syne et Saar; i Barken skal du skære og paa Blad og Naale, der er aabne mod Øst.

83. Ordruner skal du kunne, hvis du vil, at ingen skal slaa dit Had med Hævn; de skal vendes, de skal vrides og sammen skal de sættes, naar fuldtalligt paa Folkets Tingsted man dømmer rette Dornme.

84. Sindsruner skal du kunne, hvis du i Snilde vil overgaa alle. Dem har raadet, dem har ristet, dem har Hropt hentet i den Drik, der drypped ned fra Heiddraupners Hoved og Hoddrovners Horn.